

TÖÖLISTE HÄÄL

September 1937

N° 9

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälkandja

Põhjendamatu vastuseis kollektiiv- lepingutele.

J. Voiman.

Meie majanduse harukordne elavnemine, mis päämiselt tingitud rahvusvahelisest konjunktuuritõusust, on Eesti tööliskonda mõjutanud, nagu see ka loomulik, juba aastate eest asuma oma palgaolusid parandama. Kriisiaastatel teatavasti tööpuudusega üheskoos tabas töölisklassi õige suur palgalangus ja üldine vaesestumine. Pole sellepärast midagi imestada, kui nüüd ettevõtjate konjunktuurikasud ergutavad töölisi restaureerima vähemalt kriisieelseid palgatingimusi. Kuna meie kriisieelsed reaalpalgad olid ühed vähemaist Euroopas, siis töölised oleksid õigustatud nüüdsel suurprofiidi ajajärgul esinema neist normidest veelgi suuremate nõudmistega.

Praegune palgavõitluse iseloom on erinev meie eelmiste aegade võitlustest sellepärast, et tööliskond esmakordselt on hakanud massiliselt ja päris üksmeelselt nõudma palga- ja tööolude korraldamist kollektiivlepingute kaudu. Selles tulebki ilmsiks viimase 10—12 aastase ametiühingulise kasvatus töö vil. Varematal aegadel olid trükitöölised ja veel mõned väiksed ametiühingud osanud hinnata kollektiivlepingu tähtsust

ning selle ka korduvalt kättevoitnud. Suurem osa meie tööliskonnast polnud aga oma arenemiskäigus jõudnud arusaamisele organisatsioonide kaudu sõlmitavate ühiste lepingute hüvedest ja vajadustest. Viimane aastakümme näib aga meie tööliskonna teadvust ja oma huvidest õieti arusaamist tublisti edasi viinud olevat, mille tõttu temas hakkab kasvama aktiivsus ja ohvrimeelne valmisolek ühisteks sammudeks.

Kuid nüüd kordub meil sama, mis varem kõigis teistes maadeski: ettevõtjaskond näib kollektiivlepingus kohutavat tonti, mille vastu ja mille vältimiseks ta on valmis tarvitama kõiki iganes mõeldavaid vahendeid — kuni riigivõimu appihüüdmiseni!

On siis kollektiivleping tõesti rahvamajandusele hingematvaks piduriks, nagu seda püüavad tõendada töösturid.

Kui see oleks nii, siis klassikalisest kollektiivlepingute maast — Inglismaast ja ta majandusest — ei tohiks praegu olla järele jäänud muud, kui hale-kurb mälestus ajaloo möödunud sajandi lehekülgedel. Aga ometi on Inglismaa praegu

maailmamajanduses koguni tooniandvaimaid riike.

Majanduslike võimaluste poolest muidugi ei saa võrrelda Inglismaad Eestiga, aga ka inglise ettevõtjaskondki omal ajal võitles kollektiivlepingute ja ametiühingute vastu sama ägedalt ja samade majanduslike argumentidega, nagu seda teevad nüüd meie töösturid. Kuid üks Briti eeskujul ole ometi kollektiivlepingute liikumine kandunud kogu maailma ja neid lepinguid on pandud kehtima neiski maades, milliste majandusline kandejõud ja võimalused ei ole meie kandest palju suuremad. Katki pole kusagil midagi läinud ja kollektiivleping osutub nüüd kõrgemal astmel seisvas ühiskonna üheks loomulikuks teguriks ettevõtjaskonna ja tööliklassi vahekordade korraldamisel. See on kultuurilise ühiskonna arengu käik ise, mis meid viinud selleni ja oleks lihtne arusaamatus või tühine jonn selle vastu võidelda. Kui aga ettevõtjad eitavad kollektiivlepingut „töörahu“ nimel ja huvides, mida on ju ka kummalisel viisil rõhutatud, siis sarnanevad nad inimestele, kes tahtes vältida oma korteris tuleohtu, niisutavad seinu petrooleumiga. Kollektiivleping on just alati käepärasolev „Minimax“, mille abil välditakse juhuslikult tekkida võivate ühiskondlikkude tulepesade arenemist suurtuleks.

Töovahekordade korraldamist lepingulistel alustel võib jagada kolme järku. Esiteks puht individuaalsed lepingud üksikettevõtja ja üksiktöölise vahel. Oieti siin ei olegi mingit lepingu sõlmimist selles mõttes, et pooled võrdsetena võiksid läbirääkimiste teel jõuda kokkuleppele, eriti tööpuuduse ajajärgul. Tööline ei saa siin ülesseada omalt poolt mingit tingimust, sest siis ta ei saa tööd ja tema asemele on alati valmis minema veel enam hädas olevaid töölisi niipalju, kui ettevõtja aga soovib.

Teine järk on see, kus tööleping sõlmitakse üksikettevõtja ja tööliste kollektiivi — olgu see siis ametiühingu või lepingu sõlmimiseks liitunud ühe või mitme sama tööstusharu käitise organiseerimatute tööliste vahel. Siin esineb töövõtjate poolt enam mitte üksikisik, vaid kollektiiv, kes töölt lahkumise või tööle minna keeldumise ähvardusega hakkab sundima käitise omanikule

peale lepingu tingimusi ka oma olukorra parandamise huvides.

Kolmandas järgus sõlmitakse lepinguid kummagi poole — nii ettevõtjate kui töölisorganisatsioonide vahel. Lepingud on siin mõlema poole kollektiivse tahteavalduse produkt. Siit on selge, et kollektiivlepingu tekkimise eelduseks on poolte organisatsioonide olemasolu. Ettevõtjate ja tööliste organisatsioonideta ei saa olla kollektiivlepingut tänapäeva mõttes. Teisest küljest organisatsioonide olemasolu ja nende arenemiskäik ise juba paratamatult viib kollektiivlepingu vajaduse juure.

Kollektiivlepingute arenemise tähtsamaks tagajärjeks peale majanduslike suhete korraldamise ettevõtjate ja tööliste vahel on veel see, et kollektiivleping on loonud oma enese õiguskorra ja seega saanud tööõiguse alal üldiseks õigusallikaks. Kollektiivlepingu läbi loodud õiguskord tugeneb lepinguvahekorras olevate poolte organisatsioonilisele distsipliinile. Lepingu täitmise järelvalve on tavaliselt poolte ühise segakomisjoni käes, kes vahekohtunikuna langetab oma otsused, mille täitmist organisatsioonide liikmete poolt kindlustab kumbki lepinguosaline. Tehtud otsuste ignoreerimist on tulnud väga harva. Kollektiivleping on seega töörahu säilitamise üks paremaid vahendeid.

Sarnase autonoomse õiguskorra eelduseks on muidugi ametiühingute tunnustamine ettevõtjaskonna poolt. Nii on ka ajalooliselt seletatav, miks kollektiivlepingud teostati esijoonel seal, kus olid tekkinud tugevad ametiühingud, mida ettevõtjad ei saanud jätta tunnustamata.

Kuna meil viimase aastakümne jooksul on tekkinud ja kasvanud töölisorganisatsioonid, siis loomulikult pidi varem või hiljem otse loodusseadusliku järjekindlusega kerkima päevakorraks kollektiivlepingute sõlmimise probleem ja on ettevõtjaskonnal mõttetu püüda seista selle vastu, sest vastuseisumine kutsub ainult esile teravama võitlusjärgu, mis ikkagi lõpeb kollektiivlepingute võiduga.

Meil 1929. a. kehtimahakanud kollektiivlepingute seadusega on eeldused

loodud kollektiivlepingute arengule. Kahju ainult, et enamusel neist meie ettevõtjaist, kellega seni töölisühingud on katsunud sõlmida kollektiivlepinguid, pole osutunud seevõrd küpset ühiskondlikku taipu ja ettenägelikkust, et nad oleksid asjatute vastolude suurekspühumise asemele lasknud meil ilma suuremate võitlusteta teostada üleminekut

kollektiivlepingute süsteemile. Ka meie valitsuse ringkonnad ei peaks ükskõikseks pealtvaatajaks jääma selles võitluses, vaid ühiskondliku elu tervendamise js teravate vastolude vähendamise huvides peaksid omalt poolt mõjutama ja kaasaaitama kollektiivlepingute läbiviimist.

Ülevaade kollektiivlepingust.

J. Jalaja.

Oleme mitmel korral rõhutanud kollektiivlepingute tähtsust, mis need omavad tööliste palgaolude ja tööttingimuste korraldamisele. Seni sõlmitud ühislepingud ei ole nõnda laiaulatuslikud, et nad suudaksid märgatavalt parandada tööliste üldist olukorda. Kuid mõne kutseala korraldamisel on olemasolevatel ja seni sõlmitud kollektiivlepingutel siiski võrdlemisi suur tähtsus. Nimelt on seni sõlmitud lepinguid peaaegu käsitööliste organisatsioonide poolt. See näitab kujukalt, et kui momendil suurte tööstustes tööliste üldkogu võtab endale osaliselt kutseühingute põhiülesanded, siis käsitöölistel ja väiketööstuse töölistel ei ole teist võimalust oma palgaolusid parandada, kui kutseühingute abil. Neil põhjustel peaks nende tööharude tööliste organiseerimine hoopis kergem olema, kui suurte tööstuste tööliste. Tegelikult aga on siin oma pahed, millest ei vaikita. Ametiühinguline selgitustöö käsitööharrudes on olnud võrdlemisi pinnapealne. Mõne suurema aktsiooni eel tehakse ametiühingu poolt ennastsalgavalt selgitustööd ja selle tagajärjel on ühingu liikmete arv suurelt tõusnud. Kuid kui eesmärk on saavutatud, korralik leping sõlmitud, siis lastakse ohjad valla ja liikmeskond hakkab eemale jääma, et vaikselt nurgas nosida tükki, mis kätte saadi. Loomulikult ei suuda ühing siis lepingu täitmise üle vajalist kontrolli pidada ja kättevõidetud saavutused hakkavad ära libisema ja leping muutub paberilipakaks. Selle tagajärjel muutuvad liikmed pessimistlikkudeks ja leiavad, et ühing ei suuda olukorda parandada. Sõlminud lepingu, tuleb ametiühingu-

list selgitustööd eriti intensiivselt jätkata ja selleks rahalisi ohvreid tuua.

Praegu on mitmel ametiühingul sõlmitud tööandjatega kollektiivlepingud, mis on vormiliselt jõus, kuid tegelikult maksvuseta, sest et neist kinni ei peeta ja ametiühing ei oma jõudu, et nõuda lepingu tingimuste täitmist.

Praeguse ajani on sõlmitud ja sotsiaalministeeriumis registreeritud järgmised kollektiivlepingud:

1. **Tallinna Rätsepatööliste Ühise** ja Tallinna Rätsepemeisterite Ametiühise vahel sõlmiti 1928. a. aprilli kuul leping, mille järele tööandjad tööd võisid anda ainult rätsepatöölise ühingu liikmetele. Leping sõlmiti 1 aasta peale 3 kuise etteütleemisega. Lepingu vahekorras oli 64 tööandjat. Leping kestis kuni 1931. aastani.

2. **Tallinna Rätsepatöölise Ühise** sõlmis 1931. a. uue lepingu, mis kehtis 1933. aastani, aga millest ei peetud kinni.

3. **Tartu Rätsepatöölise Ametiühise** sõlmis 1931. a. kollektiivlepingu 13 tööandjaga, mis õeldi üles 1935. a.

4. **Tartu Rätsepatöölise Ametiühise** sõlmis 1935. a. uue lepingu 18 tööandjaga, mis lõpetati 1936. a. Samal aastal sõlmiti uus leping 29. tööandjaga, mis maksab praegugi.

5. **Tallinna Nahatöölise Ametiühise** sõlmis 1935. a. kollektiivlepingu 164. tööandjaga. Seni on lepingu vahekorra lõpetanud 44 tööandjat. Teistega kestab leping vormiliselt edasi.

6. **Eestimaa Savitöölise Ühing** (praegu **Ahjutöölise Ühing**) sõlmis 1935. a. ühislepingu 24 tööandjaga. Leping lõpetati 1937. a.

7. **Pärnu Nahatööliste Ühing** sõlmis 1935. a. 17 tööandjaga kollektiivlepingu. Lepingu üles on öelnud 9 ettevõtjat. Teistega maksab leping tänaseni.

8. **Tallinna Nahatööliste Ühingu Rakvere osakond** sõlmis 1935. a. lepingu 16 tööandjaga, mis maksev praegu.

9. **Tallinna Kullasepatööliste Ametiühing** sõlmis 1935. a. kollektiivlepingu 25 ettevõtjaga, mis praegu maksev.

10. **Eesti Ehitus- ja Puutöölise Ametiühing** sõlmis 1935. a. lepingu 5 Lasnamäe paemurru rentnikuga, mis praegu maksev.

11. **Eesti Ehitus- ja Puutöölise Ametiühing** sõlmis 1935. a. lepingu 4 parketitööstuse omanikuga, mis lõppes 1937. a. Samal ajal sõlmiti uus leping 6 ettevõtjaga ja on praegu maksev.

12. **Tallinna Maalritöölise Ametiühing** sõlmis 1935. a. 11 ettevõtjaga lepingu, mis ministeeriumi andmetel praegu maksev.

13. **Eesti Ehitus- ja Puutöölise Ametiühing** sõlmis 1935. a. 21 plekisepatööde ettevõtjatega lepingu, mis praegu maksev.

14. **Tallinna Puutöölise Ametiühing** sõlmis 1935. a. 8 mööblitöösturiga kollektiivlepingu, mis praegu maksev.

15. **Tartu Kivitöölise Ametiühing** sõlmis 1936. a. 14 potisepatööde ettevõtjaga kollektiivlepingu, mis praegu maksev.

16. **Üleriiklik Korstnapühkijate Kutseühing** sõlmis 1936. a. Tallinna Korstnapühkimistöde Meistrite Ühingu lepingu, mis öeldi üles 1937. a. aprillis.

17. **Tartu Elektrikute Ühing** sõlmis 1937. a. kõigi Tartu elektritööde ettevõtjatega kollektiivlepingu, mis praegu maksev.

Eelpool nimetatud lepingud on sissekantud sotsiaalministeeriumis vastavas registris. Kuna kollektiivlepingute seadus näeb ette, et leping on maksev sellest päevast, mil selle sõlmimisest teatatakse sotsiaalministeeriumi, siis kõiki teisi lepinguid ja kokkuleppeid, mis tööliste organisatsioonid ja tööandjad on sõlminud, ei saa lugeda kollektiivlepinguteks vastava seaduse mõiste järele.

Suuremate üritustena on päevakorrale kerkinud kaevandus- ja tekstiiltöölise kollektiivlepingud. Kahjuks on läbirääkimised nende sõlmimise võimaluste üle surnud punktis.

Teistes vähema ulatusega kutseala organisatsioonides on kollektiivlepingute sõlmimine alaliselt päevakorral. Organisatsioonide jõu kasvamisega avanevad soodsamad võimalused lepingute sõlmimiseks. Sellepärast tuleb pearõhku kutseühingute töös panna organiseerimise tööle.

Sotsiaalse Arengu Rahvusvahelise Ühingu kongress.

Esikohale nihkus ametiühingulise vabaduse küsimus.

Sotsiaalse Arengu Rahvusvahelise Ühingu teine ülemaailmne kongress peeti 25.—28. juulini Pariisis. See ühing, mille osakond tegutseb ka Eestis, sotsiaalministeeriumi kõrgemate ametnike eestvõttel, seisab kõige tihedamas ühenduses Rahvusvahelise Töötoimkonnaga, mille direktor *Butler* võttis isiklikult osa Pariisi kongressist.

Sotsiaalse Arengu Rahvusvahelise Ühingu esimene kongress peeti 1924. a. Prahast ja ka teine kongress pidi pooleteise aasta eest toimuma samuti Prahast, kuid see pikendati kuni Praha maailmanäituseni ja uueks kongressi kohaks määrati Pariis, kus näituse ajal toimub üle 200 rahvusvahelise kongressi.

Nagu nüüd selgus, osutus kongressi uue paiga valik igati otstarbekohaseks nii osavõtjate arvu kui töövõimaluste poolest.

Kongressi tähtsamaks päevakorra punktiks oli referaat „*Ametiühinguline vabadus ja kutseorganisatsioonid*“.

Kõigi maade juhtivad sotsiaalpoliitikud andsid autoriteetse otsuse, osutades seega suuri teeneid sotsiaalsele arengule ja vabaduse ideele. Kõige skepsise juures, millega võidakse suhtuda kongressi resolutsioonidesse, ei tohi seekord ometi alahinnata suurt kaalu, mis on Pariisi resolutsioonidel ametiühingute vabaduse edaspidisel kindlustamisel. Sest kongressist võttis osa üle 20 tooniandva riigi, kust enamikus olid ilmunud valitsuste esindajad, seega kongressi otsuse taga seisab — kuigi mitteametlikult — esindatud riikide valitsuste enamus.

Aruandja professor *Brethe de la Gressaye* (Prantsusmaa) asetas otse risti küsimuse, kas

on ametiühinguline vabadus ühendatav seesuguste kutseorganisatsioonidega, kuhu on koondatud nii töölisel kui ettevõtjal. Ja vaidlused, mille kõrgpunktiks osutus professor de Brouckère'i (Belgia) kõne, koondusid vabaduse idee ümber üldse ja osutusid suurejooniliseks demonstratsiooniks ametiühingulise vabaduse eest eriti.

Neis põhimõtete-lahingus jäi fashism täiesti isoleerituks. Itaalia polnud üldse esindatud. Saksa delegatsiooni juht professor Heyde püüdis natsionaalsotsialistlikku „sotsiaalpoliitikat“ kaitsta seega, et meenutas oma enese head minevikku ja autoriteeti, mil ta veel tegutses katoliikliku sotsiaalpoliitikuna. Ometi sellel ei olnud vähematki mõju ja ta kõne võeti vastu enam kui külmalt.

Üksmeelselt võeti vastu resolutsioon — haakristlased loobusid hääletamisest — mis kõlab järgmiselt:

„Õigus vabaks ametiühinguliseks organiseerimiseks tähendab eeskätt:

1) õigust astuda ametiühingusse või keelduda sinna astumast,

2) õigust luua mitmesuguseid ametiühinguid ja

3) õigust, et avalikud asutised kõiki esinudvõimelisi ametiühinguid kohtleksid ja tunnustaksid võrdselt.

See õigus peab säiluma igal tingimusel, mingi maailma sotsiaalne areng millises suunas tahes“.

Seda üldpõhimõtet arendatakse edasi järgmises viies punktis:

Uus tööstuslike kaitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määruse kava.

Sotsiaalministeeriumi, Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse osakonna poolt on välja töötatud uus Tööstuslike kaitiste tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrus, mis on mõeldud üldmäärusena ja peab asendama Vabrikute ja Mäesajade Ameti poolt 19. veebruaril 1913 a. antud ja Kaubandus- ja Tööstusministri poolt 31. märtsil 1913 a. kinnitatud vabrikutööstuslike kaitistes tööohtude vältimise määrust ja oleks kehtiv niivõrd, kui võrd vastavad erimäärused, mis on antud senini või antakse tulevikus üksikute tööstusalade või vastava üksikute osade kohta, ei korralda tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu küsimusi teisiti.

Ministeeriumi kava kohaselt hakkaks nimetatud määrus maksma 1. juulist 1938 a.

Et anda võimalust töölisvanematele ja teistele asjast huvitatuile lähemalt tutvuneda koostatud määruse kavaga, toome tervelt ära „Töölise Hääles“.

I. Kõigile töölistele peab vaba ametiühingulise koondumise õigus kindlustama samuti, nagu kõik teised kodaniku põhiõigused. Ei ole lubatav mingeid piiravaid erandeid ei usulistel, ideoloogilistel ega poliitilistel põhjustel, samuti mitte välismaisesse kodakondsusse või mõnda rahvusvahelisse liitu kuulumise pärast.

II. Peale muu tuleb ametiühingutele kindlustada koosolekuvabadus, sisemine autonoomia ja õigus sõlmida kollektiivlepinguid.

III. Sotsiaalsete konfliktide vältimiseks — nii palju kui see võimalik — on soovitatav, et ettevõtjate ja töölisühingute algatusel kutsutakse ellulepitus- ja vahekohtu-institutsioonid, mida riik peaks toetama ja arendama.

IV. Ametlikes nõuandeorganites, kus käsitletakse majanduslikke ja sotsiaalseid küsimusi, peavad kaasliikmetena olema nii ettevõtjate kui tööliste esindajad võrdsel arvul, sama peab see olema ka neis ametlikes organites, kus arutatakse töötüüpeid.

V. See õigus, mis võimaldab ametiühingutel arendada koostööd avaliku võimu ja seadusandlusega, ei tohi muutuda ettekäändeks, et ametiühinguid eemaldada nende algülesannetest, neid koormata nende tõelise iseloomuga vastolus olevate koormiste või kohustustega, neid painutada võimude mõju ning kontrolli alla!“

Ametiühinguliste põhimõtete seisukohalt võib kongressi otsusega jääda täiesti rahule ja ainult soovida selle teostumist kõikjal.

Tööstuslike kaitistes tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrus.

(Uus eelnõu).

I.

Õu.

§ 1. Kaitise õu peab olema tasandatud, kaevusteta ja süvenditeta, välja arvatud juhul, mil need tehniliseks otstarbeks vajalikud. Viimasel juhul need peavad olema tööõnnetuste vältimiseks otstarbekohaselt kaetud tugeva ja kindlalt paigalpäisiva kattega või ümbritsetud vähemalt 0,90 m kõrguse kaitseaiaga.

§ 2. Õu peab hoitama puhas. Sademete kõrvaldamiseks õu peab olema varustatud liiklemist mittetakistavate rennidega. Prügi, jätted ja lehkavad jäänused tuleb koguda kinnistesse kastidesse või anumatesse ja

Iga teadlik tööline loeb „Töölise Hääle“!

nende äravedamisel hoiduda tolmu levitamisest ning maapinna rüvetamisest.

§ 3 Jalakäijate jaoks peavad olema ehitatud ja korras hoitud küllaldaselt laiad (vähemalt 1,20 m) ja tasased kõnniteed. Need teed võivad olla laudkattega, sillutisega kivi-killustikust või muust sobivast materjalist. Ülekäigud, mis võivad muutuda poriseks, peavad olema sillutatud kõva materjaliga, s. o. kividega, asfaldiga või muu sobiva materjaliga.

§ 4. Käitise õuel asuvate ja õuet läbistavate või õuet vahetult piiravate veekogude (kanalid, kraavid, tiigid, jõgi või jõeharud) kaldad ja teised järsud kallakud peavad olema kaetud kindlalt paigalpäisiva kattega.

Töö täitmisest tingitud kaitseaija kõrvaldamise korral peab kaitseaija asetama kohale viivitamata peale igakordset töö lõppu.

Käesoleva paragrahvi nõuded ei ole maksavad dokkide, sadamate ja laadimissildade kohta.

§ 5. Raudtee ülekäigu kohal peavad olema abinõud raudteest ülekäijate hoiatamiseks mõõdasõitvate vedurite, vagunite ja vagonettide eest.

§ 6. Rööbasteedel, millel vedu teostub inimjõul, peab olema rööbaste vahe tasandatud ja korras hoitud.

§ 7. Pimedal ajal, mil käitises töötatakse, peab käitise õu olema valgustatud.

Vesivarustus.

§ 8. Käitis peab olema varustatud küllaldaselt määratud kõlbliku veega joogiks, pesemiseks jne.

§ 9. Vesivarustuse allikad, pumpseaded, tagavara reservuaarid ja veetorustik peavad olema ehitatud ja korras hoitud nõnda, et vesi neis ei saaks rüvetatud.

II.

Tööruumid.

§ 10. Tööruumid peavad olema küllaldaselt avarad, valgustatud, soojad ja kuivad.

§ 11. Tööruumide seinad ja laed peavad olema tihedad.

§ 12. Põrandad peavad olema tasased, tihedad ja pragudeta.

Muldpõrandad on lubatud ruumides, kus seda nõuavad töötehnilised tingimused.

§ 13. Tööruumes, kus tööiseloomu tõttu põrandale valgub vett või muid vedelikke, peab olema põrand kaldapinnaline ja ehitatud veekindlast materjalist. Kaevud ja rennid vedelikkude ärajuhtimiseks peavad olema veekindlad ja kergesti puhastatavad.

§ 14. Tööruumes asuvate rööbasteede rööbaste pealispind peab asuma põrandaga ühel tasapinnal, samuti peavad olema põrandapinnaga ühel tasapinnal läbikäigu kohtadel asuvad põrandaluugid, mis kaitseaiaga piiramata.

§ 15. Tööruumide kõrgus peab olema vähemalt 3,0 m. Laeta tööruumi seinade kõrgus ei tohi olla alla 2,8 m.

Tööruumes olevad röödud peavad asuma tööruumi põrandast vähemalt 2,5 m kõrgusel ja röödu põranda ning tööruumi lae vaheline kõrgus peab olema samuti vähemalt 2,5 m.

Tööruumes asuvate ülekäigu sildade põranda ning lae vaheline kõrgus peab olema vähemalt 2,0 m.

§ 16. Tööruumes peab iga töötaja kohta olema vähemalt 15 m³ õhuruumi. Tööruumi ruumala, mis põrandapinnast kõrgemal kui 5,0 m ei võeta arvesse õhuruumi arvutamisel.

§ 17. Tööruumid peavad olema varustatud küllaldaselt määratud ustega, käikudega ja treppidega.

Töötaja töökoht tööruumis ei tohi välja pääsu uksest asuda kaugemal kui 25,0 m.

§ 18. Masinad ja seaded peavad olema tööruumis asetatud küllaldaselt avaralt ja nende vahele peab olema jäetud küllaldaselt läbikäike, milliste liiklemisvaba laius vähemalt 1,0 m.

Läbikäigud peab hoitama liiklemiseks alati vabad.

§ 19. Tööruumide seesmised ja välised trepid kui ka usteavaused ja üldised läbikäigud läbi mitme ruumi peavad olema küllaldaselt avarad. Nende laius peab olema iga terve või pooliku 100 töötaja kohta, kes neid kasutavad ühel ajal, vähemalt 0,60 m, misjuures iga üksiku ukse laius peab olema vähemalt 0,90 m ja iga trepi või läbikäigu laius vähemalt 1,0 m.

§ 20. Ukseavaused, trepid ja üldised läbikäigud peavad asetsema vähemalt 3 m kaugusel kuumendamise- ja sulatamisahjude suustest või muudest ohtlikkudest tulepesadest.

§ 21. Trepiastmete laius peab olema vähemalt 0,25 m. ja kõrgus mitte üle 0,18 m. Trepil peab olema vähemalt iga 20 astme järele ja igaal pöörde kohal podest, mis trepiga ühe laiune.

§ 22. Seesmisel uksest peavad käima lahti üldise väljapääsu suunas ja väljapääsu uksest väljapoole.

Uste lävepakud ei tohi olla kõrgemad kui 2,5 sm. põrandapinnast.

§ 23. Käitistes, kus töötletakse või tarvitatakse kergesti süttivaid aineid, peab olema teiselt ja järgmistelt kordadelt väljapääs vähemalt kahe eraldi trepi kaudu, millistest vähemalt üks peab olema tulekindel ja asuma tulekindlas trepikojas.

Neis käitistes on keelatud trepid, mis vahetult ühendavad erikordadel asuvaid tööruume.

§ 24. Käitiste mitmekordsetel hoonetel, mis üle 25 m. pikad, peab olema väljapääs vähemalt kahe tulekindla trepi kaudu, mis asuvad tulekindlates trepikodades ja üksteisest vähemalt 15 m. kaugusel. Peale selle peab olema hoone iga 50 m. pikkuse osa kohta vähemalt üks hoone külge kinnitatud rauast mitte alla 0,60 m. laiune käsipuudega varustatud väline hädatrepp või redel, mis ulatub katuseeni. Juurepääs sellele trepile või redelile peab olema hoone tlemistelt

kordadelt läbi vähemalt 0,70 m. laiuse ja 1,5 m. kõrguse ukse või akna. Hädaväljapääsu ukseid ja aknaraamid peavad olema hoone seespoolt värvitud punaseks ja pimedal ajal varustatud punase tulega ning hoitama alati korras. Hädatrepil või -redelil peab olema iga hoonekorra kohal ja katusel lava või podest.

§ 25. Põrandast kõrgemal kui 0,70 m. asetsevad rõdud, sillad, purded ja lavad peavad olema varustatud vähemalt 0,90 m. kõrguste käsipuudega ja 0,15 m. kõrguste äärliistudega. Selle määruse alla ei kuulu lavad esemetete veoabinõudele laadimiseks.

§ 26. Trepid, purded ja lavad peavad olema tasased, tugevad ja tihedad.

§ 27. Põrandaavaused, mis ei sulgu automaatselt, peavad olema ümbritsetud vähemalt 0,90 m. kõrguse kaitseaiaga ja vähemalt 0,15 m. kõrguse äärliistuga.

§ 28. Tööruumides põrandasse asetatud anumad, reservuaarid ja teised ohlikud süvendid peavad olema kaetud. Kui katmine töö tingimuste tõttu ei ole võimalik, siis peavad need süvendid olema piiratud 0,90 m. kõrguse kaitseaiaga ja 0,15 m. kõrguse äärliistudega. Samuti peavad olema piiratud kaitseaiaga või käsipuudega need anumad ja reservuaarid, mille ääre kõrgus on põrandast või platvormist vähem kui 0,90 m.

§ 29. Ülemistel kordadel asetsevad ja väljapoole avanevad seinaluugid peavad olema säärase ehitusega, et nad juhuslikult ei avaneks ja ülestõmmatavad või ülestõstetavad esemed või koormad neid hingedelt välja ei tõstaks.

§ 30. Ülemistel kordadel asuvate seinaluukide avused peavad olema varustatud kaitsepuuga. Kui seinaluugi kaudu tõstetavad esemed või koormad on sääraseid, mis nõuavad kaitsepuu kõrvaldamist, siis peab luugiavause mõlemale küljele olema kinnitatud tugevad ja otstarbekohased käepidemed.

§ 31. Mürgiseid gaase ja auruseid välisõhku juhtivad korstnad ja torud peavad olema säärase kõrguse ja ehitusega, et oleks kõrvaldatud nende gaaside ja aurude sattumine töö- ja kõrvalruumidesse.

III.

Kõrvalruumid.

§ 32. Käitises peab olema töötajatele võimaldatud käte ja näo pesemine, rõivastumine, einetamine ja käimla kasutamine.

Eriti märja, tolmuse, määrdiva, kuumuses toimuva ja tervisele kahjuliku töö juures töötajatele peavad olema peale käte ja näo pesemise võimaluse veel kasutada dušsid sooja ja külma veega.

Käitistes, kus töötavad mehed ja naised ühel ajal, peavad olema pesemis-, dušsi- ja rõivastumiskohad ja käimlad meestele ja naistele eraldi, kusjuures eraldi käimlad on nõuetavad ainult siis, kui ühel ajal töötab üle 10 töötaja.

§ 33. Käitistes, kus ühel ajal töötab üle 50 töötaja, peavad olema pesemiseks ja rõivastumiseks eraldi ruumid. Käesolevas paragrahvis ja käesoleva määruse § 41. nimetatud ruumide ning käimlate kõrgus peab olema vähemalt 2,5 m.

§ 34. Pesemisruumide ja käimlate põrandad peavad olema kallakuga ja ehitatud veekindlast ning mittemädanevast materjalist.

Pesemisruumide seinad peavad olema vähemalt 1,60 m. ja käimlate seinad vähemalt 1,25 m. kõrguselt kaetud paneeliga mittevettivast ja pestavast aineest või samas kõrguses kaetud õlivärviga krohvi peal.

§ 35. Käitises peab olema iga 10 töötaja kohta üks kraaniga või ventiiliga varustatud pesemiskoht.

Pesemiskohtade vahe peab olema vähemalt 0,40 m.

§ 36. Käitistes, kus nõuetav dušsi kasutamise võimalus, peavad dušsid asuma kas eraldi ruumis või üldises pesemisruumis.

Dušsiruumide ja dušsidega varustatud pesemisruumide sissepääsud peavad olema varustatud eesruumiga.

Dušsidega varustatud ruum peab asuma võimalikult rõivastumisruumi läheduses. Iga 10 töötaja kohta, kes töötavad käesoleva määruse § 32. loendatud tunnustega töödel, peab olema vähemalt üks duš.

Dušsid peavad olema eraldatud üks-teisest vaheseintega, milliste vahe vähemalt 0,90 m.

Dušsiruumis või dušsiruumi juures asuvas sellekohases eriruumis peab olema iga dušsi kohta vähemalt kaks istekohta lahtirõivastumiseks ja vähemalt kaks nagi riiete riputamiseks.

§ 37. Käitises peab olema iga töötaja kohta rõivaste hoidmiseks kapp, mille asetamine on keelatud ruumi, kus toimub eriti märg, tolmune või määrdiv töö või kuhu tööprotsessil satub auru või mürgiseid gaase.

Käitistes, kus nõuetav rõivastumiseks eriruum, peavad olema rõivastehoidmise kapid asetatud sellesse ruumi.

§ 38. Rõivastehoidmise kapid peavad olema lukustatavad ja vähemalt 1,25 m. kõrged, 0,30 m. laiad ja 0,40 m. sügavad.

Töötajate jaoks, kes töötavad eriti märja, tolmuse või määrdiva töö juures või töö juures, kus tegemist mürgiste gaaside ja sööva-ainetega, peavad olema kapid poolitatud püstvaheseinaga kaheks, millest kumbki pool vähemalt 0,30 m. lai.

§ 39. Rõivastumise ruumis võib kappe asendada nagidega vastaval arvul, kui rõivaste vastuvõtmine, väljaandmine ja valvamine toimub käitise kulul.

§ 40. Lähikäigud rõivastehoidmise kappide või nagide vahel peavad olema vähemalt 1,0 m. laiused.

§ 41. Suurtõstuslikkudes käitistes peab olema einetamiseks eraldi ruum.

Käitistes, kus tegemist eriti märja, tolmuse või määrdiva tööga, või tööga, kus tegemist

mürgiste gaaside või söövainetega, peab olema töötajatele võimaldatud einetamine, kas eraldi einetamisruumis või mõnes teises puhtas ja puhta õhuga ruumis.

§42. Käitistes, kus nõuetav eraldi einetamisruum, peab olema iga seda ruumi ühelajal kasutava töötaja kohtapõrandapinda vähemalt 1,0 m².

Einetamisruumis peab olema laudu ja pinke vähemalt sel määral, et iga ruumi ühel ajal kasutaja kohta tuleb vähemalt 0,5 m. laua ja pingi pikkust.

§ 43. Einetamisruumi seinad, lagi ja põrand peavad olema siledad ja puhtad.

Laud ja pingid einetamisruumis peavad olema hõõveldatud materjalist ja peetud alati puhtad.

§ 44. Märja töö juures töötajate rõivaste kuivatamiseks peab olema käitises vastav kuivatusruum.

§ 45. Käitistes, kus töötab üle 10 töötaja, peab olema käimlas iga 15 nais- ja iga 20 mees-töötaja kohta, kes käitises töötavad ühel ajal, vähemalt üks istekoht, kusjuures meestöötajatele määratud käimlas peab olema iga 20 meestöötaja kohta peale istekohtade veel vähemalt 0,8 m kuserenni, millist võib asetada pissuaarpotiga.

§ 46. Käimlad peavad olema võimalikult tööruumide läheduses. Kus olemas raiskvee kanalisatsioon, peavad olema käimlad varustatud veeklosettidega ja -pissuaaridega ning pääs tööruumist käimlasse peab olema ühenduses tööruumiga.

Käimla ukсед peavad sulguma automaatselt.

§ 47. Istekohad käimlates peavad asuma ustega kabiinides, mille laius vähemalt 0,7 m. sügavus vähemalt 1,2 m. ja seinte kõrgus vähemalt 2,0 m.

IV.

Ventilatsioon.

§ 48. Tööruume, alaliste töökohtadega lao-ruume ja kõrvalruume peab õhustatama värske

õhuga kas loomuliku või mehhaanilise venti-latsiooni abil vähemalt sellel määral, et süsi-hapugaasi sisaldavus ruumis olevas õhus ei tõuse üle 0,1% mahu järele.

§ 49. Loomuliku ventilatsiooni abil ruu-mide õhustamiseks kasutatavate avauste üld-pinna ja põrandapinna suhe peab olema vä-hemalt 1:100.

Ruumide õhustamiseks kasutatavad ava-used peavad olema säärase ehituse ja asetu-sega, et ruumide õhutamisel ruumis ei teki tõmbetuult ja väljast ruumi valguv õhk ei lange avausi läbides otse ruumis töötajatele

Ruumide õhustamiseks kasutatavate ava-uste avamine ja sulgemine peab olema teos-tatav avaja või sulgeja põrandal olles.

§ 50. Ruume, kus toimuvad sääraseid töö-protsessid, millest ruumi valgub tolm, gaasi, auru, suitsu või kuumust töötajate tervist kahjustaval määral, peab õhustatama mehha-anilise ventilatsiooni abil selliselt, et ruumis viibiva iga töötaja kohta tuleb värske õhu juurevoolu vähemalt 30 m³. tunnis.

§ 51. Sõltumata sellest, kas ruume õhus-tatakse loomuliku või mehhaanilise venti-lat-siooni abil, peavad olema ruumides asuvad töökohad (masinad, aparaadid ja muud sea-deldised), kus tekib tolm, gaasi, auru või suitsu, varustatud imemiseadetega, mis kõr-valdab tolmu, gaasi, auru või suitsu otse töö-kohalt juba nende tekkimisel.

Otse töökohalt juba nende tekkimisel kõr-valdatud tolm, gaas, aur või suits tuleb juh-tida vahetult välisõhku, et oleks välditud nende sattumine teistesse töö- või kõrval-ruumidesse.

Ehituselt imemiseaded peavad olema sää-rased, et nende puhastamine oleks kergesti teostatav.

(Järgneb).

Juriidiline nõuanne.

Toimetaja E. Töölisühingute Keskliidu juriidilise büroo juhataja advokaat A. Kung (Tallinn, Vanaturg 1, tel. 483-25. Büroo avatud igal tööpäeval kella 9—10 ja 16—18).

Sünnitusabiraha ja haigusabi- raha.

Küsimus: Kas sünnitaja on õigustatud saama haigekassalt üheaegselt, täies ulatuses, mõlemaid abirahasid, nii sünnitusabiraha kui ka haigusabiraha, kui ta on sünnitusele eel-neval või järgneval ajal töövõimetu mõne teise iseseisva haiguse tagajärjel?

Vastus: Jaatav.

Seadus otsest vastust küsimusele ei anna. Kuid kuna seadus ühtlasi ei sisalda kitsen-dust, millega on keelatud maksta üheaegselt

mõlemaid abirahasid, siis seletas hiljuti Riigi-kohtu admin. osakond, et sünnitajale tuleb ka harilik haigekassa abiraha maksta, kui tema on töövõimetu mõne teise iseseisva haiguse tagajärjel. Sünnitusabiraha (poole kuni terve teenistustasu piirides, makstakse kahe nä-dala jooksul enne sünnitamist ning nelja nä-dala jooksul peale sünnitamist) antakse sõltu-matult sellest, kas selle saaja on töövõimeline või mitte, lähtudes kaalutlusest, et naistöolist tuleb erilise kaitse alla võtta sünnituse puhul tema enda ja tulevase põlve huvides. Kuid sünnitaja võib saada lisaks sünnitusabirahale veel haigusabiraha ainult tingimusel, et haigus

ei sõltu otseselt rasedusest või sünnitusest ning kui arst tõendab, et haigus teeb iseseisvalt, sõltumatult rasedusest või sünnitusest, tööjätkamise võimatuks ning nõuab töölt vabastamist.

Töötasu.

Küsimus: Kas tööline, kellele hankija poolt tähtajaks pole välja maksetud töötasu, on õigustatud seda nõudma hanke andjalt?

Vastus: Jaatav.

Juhtudel kui hankija (ettevõtja) pole tähtajaks töölistele tasunud neil saadaolevat töötasu, tuleb töölistel teatada sellest hanke andjale. Viimane on kohustatud kinni pidama hankijale kuuluvast tasust tööliste rahuldamiseks tarvilikud summad. Hanke andja võib hankijale väljamaksmisele kuuluvat raha kinni pidada ühe kuu jooksul. Selle aja kestel on töölistel võimalus esineda kohtus palganõudmisega, kusjuures juhtudel, mil on ette näha asja venimine, tuleb paluda nõude kindlustust.

Haiguse korral vallandamine.

Küsimus: Kas võib tööandja töolist vallandada, selle haigeksjäämisel, tavalise kahe-nädalase etteütlemitähtaja järgi?

Vastus: Eitav.

Kui tööline on haigeks jäänud või õnnetu juhtumi tagajärjel vigastada saanud, siis ei või tööandja töölepingut üles öelda nelja nädala jooksul arvates haiguse algusest või õnnetusjuhtumi päevast. Alles siis kui haigusest on möödunud neli nädalat võib tööandja töölepingut üles öelda harilikus korras (kas kahe või rohkem nädalase tähtajaga).

Palgamaksmisest võlakohustusega.

Küsimus: Kas tööandja võib palgamaksmisel töölistele anda raha asemel võlakohustuse?

Vastus: Eitav.

Tööline, kellele tööandja raha asemel andis võlakohustuse, võib nõuda, et talle palk uuesti maksetakse sularahas. Tööandja ei või seejuures väielda vastu, et tema on juba maksnud palga võlakohustusega. Sama maksub juhtude kohta, millal rahas kokkulepitud palga asemel tööandja tasub palka näiteks kaubaga. Sel juhul võib tööline jätta endale kauba, (tööandja ei ole õigustatud nõudma tagasi palgana antud kauba hindu) ning lisaks nõuda palka rahas.

Palgeline puhkus.

Küsimus: Sooviksin lähemaid andmeid selle kohta, kuidas korraldab seadus töölistele palgalise puhkuse andmist?

Vastus: Kuna esitatud küsimus on üldisema tähtsusega, siis peatun selle juures veidi pikemalt.

Palgalist puhkust oma töölistele on kohustatud andma selliste käitiste valdajad (tööandjad), kus maapõue varandusi kaevandatakse, saadusi valmistatakse või ümbertöötatakse ning kus töötab vähemalt viis töolist. Palgalist puhkust antakse neile töölistele, kes *katkestamatult* ühe aasta sama tööandja käitises on töötanud, kusjuures töö loetakse katkestamatult kestnuks ka siis, kui tööline haiguse tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel töölt puudus või kui ta tööpuuduse või mõnel teisel põhjusel tekkinud tööseisaku või tööliste arvu vähendamise tõttu vallandatud, kuid kolme kuu jooksul peale vallandamist uuesti tööle võetud.

Puhkuse kestvus on seitse päeva (järjest) ning selle andmine peab sündima iga aasta 1. jaanuari ja 1. oktoobri vahel.

Tööandja, kel pole võimalik töölistele anda seitse päeva järjest kestvat puhkust, võib vabaneda sellest kohustusest kui ta töölistele maksab tasu 7 püha eest (kolm jõulupüha, uueaasta päev, iseseisvuspüha, suurreele ja esimene ülestõusmisepüha), kusjuures tööline peab olema nimetatud pühadel tööst vaba.

Seejuures olgu märgitud, et tööandja peab tegema embakumba: kas andma 7 p. järjest kestvat puhkust või maksuma kõigi eelpoolnimetatud pühade eest lisatasu. Ei ole lubatud osaliselt anda puhkust ning osaliselt maksta pühade lisatasu.

Nagu juba eelpool tähendatud, peab puhkuse andmine sündima 1. jaanuari ja 1. oktoobri vahel ning sellest nõudest mittekiinipidamine toob tööandjale "trahvi" kaasa. Nimelt kui tööandja hiljemalt 23. septembriks töölistele ei ole annud seaduses ettenähtud puhkust ega ka maksnud pühade eest lisatasu, siis on ta kohustatud 1. oktoobri järgneval palgamaksmise päeval maksuma töölistele seitsme päeva palga poolteisekordselt või kui tööline osa pühade eest lisatasu saanud, siis poolteisekordselt lisatasu nende pühade eest, mille eest lisatasu saamata.

Veel tohiks huvitada küsimus, kuidas arvestatakse välja päevatasu suurus, mida tuleb tööandjal maksta puhkuseaja eest ning samuti selle mitteandmisel pühade eest. Kui päevatasu on kindlaks määratud töölepingus, siis on olukord lihtne. Võetakse põhitöötasu kaheksatunnilise tööpäeva eest. Neil juhtudel aga kui töölepingus pole ette nähtud põhitöötasu (näit. tükitöö korral), siis arvestatakse päevatasu järgmiselt: Päevatasuks võetakse puhkuse või pühade eest, mille eest tasu maksetakse eelneva kolme kuu jooksul normaal tööajal teenitud tasu, jagatud päevade arvuga, mis tööline selle aja jooksul tööl olnud. Seejuures ei võeta tasu väljaarvamisel arvesse töölistele maksetud preemiaid ega perekonnaabiraha.

A. Kg.

Saatke „Tööliste Häälele“ kaastööd!

Ringvaade.

Töölisühingute Keskliidu teateid.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul otsustati valida lahkunud peasekretäri ja „Töölise Hääl“ toimetaja *A. Kaelas*'e asemele peasekretäriks ja „Töölise Hääl“ tegevaks ning vastutavaks toimetajaks senine instruktor *Jüri Jalaja*, arvates 16. augustist k. a. Instruktori koha täitmine tuleb otsustamisele edaspidi.

Keskliidu juhatus koosolekul otsustati korraldada eeloleval sügisel Tallinnas *kursused ametiühingute tegelastele ja töölisvanematele*. Kursuste korraldamiseks otsustati astuda ühendusse Tööliskoja ja Töölise Haridusliiduga.

Keskliidu juhatus koosolekul otsustati võtta vastu keskliidu liikmeks *E. V. Raudtee Ehitustöölise Kutseühing*. Kutseühingul on praegu 106 liiget.

Keskliidu juhatus koosolekul arutati väljatöötatud *Pollutöölise seaduse* kava. Koosolekul otsustati pidada tarvilikuks, et seaduses määrataks kindlaks normaalne tööaja pikkus, mis peaks olema aastaläbi keskmiselt 8 tundi. Seaduse kavas ei ole nimelt kindlaks määratud pollutöölise normaaltööaja pikkust, vaid ainult öövaheaja ja söögivaheegade pikkus.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koosolekul arutati sotsiaalministeeriumi poolt välja töötatud *Tööstusliikudes käitistes tööõnnetuste vältimise ja töötervishoiu määrust*, mis otsustati tunnistada tööliste seisukohalt vastuvõetavaks. Otsustati nõuda, et väljatöötatud määrus sellel kujul kiireks korras maksma pannakse.

A. Kaelas lahkus E. Töölisühingute keskliidu peasekretäri ja „Töölise Hääl“ toimetaja kohalt.

Senine E. T. keskliidu peasekretär ja „Töölise Hääl“ toimetaja *A. Kaelas* lahkus keskliidu teenistusest ja asus Tartu abitööinspektori kohale.

Tubli töömehena ja oma asjaliku ning erapooletu suhtumisega ametikohuste täitmisel võitis *A. Kaelas* lühikese aja üldist rahulolu.

Metallitöölise organiseerimise ümber.

Pikemat aega on metallitöölise hulgas nurinat olnud kuulda, et Tal-

linna Metallitöölise Kutseühingusse astumine on raskendatud selle läbi, et liikmete õigused esimeste aastate vältel on piiratud. Sellest siis ka tuli, et mitmetuhandelisest Tallinna metallitöölise perest organiseeritud on paarisaja ümber. Ikka tihemini nõuti organiseerimatute metallistide poolt, et ametiühing kaotaks tõkkes, mis takistavad organiseerimist, või asutatakse uus ühing. Et asja lõpuliikult selgitada, selleks kutsus E. Töölisühingute Keskliit 15. skp. kokku suuremate metallitööstuste töölisnõukogude ja metallitöölise ja keskküte-veevärgi montööride ametiühingute juhatus ühise nõupidamise.

Nõupidamisel, mida juhatas keskliidu esimees *J. Voiman*, teatas metallitöölise ametiühingu esimees *B. Eilmann*, et juhatus on juba põhikirja muutmist kaalunud ja otsustanud kitsendused kõrvaldada.

Töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad lubasid kitsenduste kaotamise järele energiliselt käitistes ametiühingu kasuks kihutustööd teha. Veel peeti soovitavaks, et põhikirja muutmist kiirendataks ja hiljemalt oktoobri lõpul asjad korras oleks.

Leiti, et keskküte-veevärgi montööridel pole mingit tarvidust iseseisva ühingu järele ja nad võiksid väga hästi liituda metallitöölise ametiühinguga.

Nõupidamine, mis oli täitsa asjalik, jättis mulje, et metallistide ametiühing võib lähemas tulevikus tõusta ametiühingute hulgas esirinda.

Tõõseisak Krullis.

30. augustil alustasid A.-S. F. Krulli valukuuritöölised arvult 183 tõõseisakut põhjusel, et käitise juhatus tahtis 3 töölisel palka vähendada. Kuna aga Töötülise lahendamise komisjoni otsuse kehtimise ajal s. o. kuni 1. oktoobrini s. a. ei või töölise palku vähendada, siis töölisnõukogu teatas käitise juhatus sammust tööinspektorile, kes palga vähendamise annuleeris ja millega ühines ka sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor. Sellele reageeris vabrikuvallitsus sel kombel, et ütles neil kolmel töölisel

töölepingud üles. Sellega ei nõustunud teised töölised ja jätsid töö seisma, esialgu valukuuris ja pärast kogu vabrikus. Tööseisak kestis 1. septembrini, mil vabrikuvallitsus teatas, et ei valanda kolme töolist ja töölepingud tulevad neil töolistel muutmisele 1. oktoobrist.

A.-s. E. K. T. O. Kerson ja Ko. käitises valiti töölisnõukogu.

Möödunud kuu keskel kinnitas 1. jsk. tööinspektor a.-s. Eesti Kunstsarve Tehaste O. Kerson ja Ko. töölisnõukogu valimised. Töölisnõukogu valimisega tehti algust käesoleva aasta alguses. Kuid riigikohus käitise omaniku kaebusel tühistas tööinspektori ja töökaitse ja sotsiaalosakonna direktori poolt kinnitatud valimised.

Tööliskond ei jäänud siiski tekkinud olukorraga rahule ja asus uuesti vaimisi korraldama, mis ka läbi viidi ja nüüd jõusse on astunud. Töölisnõukosse valiti: R. Kimberg, E. Oltorp, A. Vahesaar ja H. Mey. Värskele töölisnõukogule tegi vabriku juhatus „kingituse“ teatades, et töölistele hakatakse maksma lasteabiraha: esimese lapse pealt 7 kr., teise pealt 8 kr., kolmanda pealt 9 kr. ja iga järgmise pealt 10 kr. kuus. Abiraha maksmise võib käitise juhatus oma äranägemise järele lõpetada.

Elektrikud nõuavad kollektiivlepingud.

Elektrikute ühing korraldas 9. septembril Läti klubi saalis elektrikute koosoleku, millest osavõtjaid oli 100 ümber. Koosoleku juhatajaks valiti Schmidt ja Hapsal; protokollijateks Klaas ja Friedberg.

Koosolekul refereeris E. T. Keskliidu peasekretär J. Jalaja palgaoludest ja nende korraldamisest.

Koosoleku poolt võeti vastu kollektiivlepingu kava ühes hinnakirjaga, mis oli välja töötatud vastava komisjoni poolt. Juhatust volitati läbirääkimisi pidama ettevõtjate-installaatoritega, kelle arv ulatub 30-le. Töötavad, võrreldes hindadega, mida maksavad praegu suuremad soliidsemad ettevõtjad, peaaegu ei tõuse.

Ühingu juhtkond loodab, et Tallinna elektrikud kollektiivlepingu sõlmimisega jõuavad oma Tartu ametivendadele järele.

„Tselluloosi“ töolistele üldkogu koosolek.

28. aug. peeti „Puhkekodu“ ruumes „Tselluloosi“ töolistele üldkogu koosolek. Juhatajateks valiti E. Selli ja A. Kiisel. Osavõtjaid oli 400 ümber.

Tähtsamaks päevakorrapunktiks oli palgaküsimus. Vabrikuvallitsus, arvestades sellega, et töolistele palgad on madalad ja töolistele poolt võidakse üles öelda praegu maksev palgaleping, tegi töölisnõukogu kaudu töölistele ettepaneku teisel teel palgaolusid parandada. Nimelt lubas vabriku vallitsus seada perekonnaabiraha, kui töölised praegust töölepingut üles ei ütle. Perekonna abiraha oleks järgmine: naise ja esimese lapse pealt 1,5 senti tunnis, s. o. 12 senti päevas, ja iga järgmise lapse pealt 0,5 senti tunni eest rohkem, s. o. 16 senti, 20 jne. senti päevas. Töölised, kaaludes vabrikuvallitsuse ettepanekut, leidsid, et sarnane palgaparandamine ei laiene kõigi töolistele peale ja otsustasid üksmeelselt vabriku vallitsuse ettepaneku tagasi lükata ja olemasoleva töölepingu üles öelda. Koosoleku poolt võeti vastu ka uus palganõudmine; tunnitööde eest 4 senti tunnis juure ja samal määral täkitöölistel.

Peale selle valiti 11-ne liikmeline valimiskomisjon uue töölisnõukogu valimiseks.

Tööliskoja ühistegevuse instruktor H. Isküll selgitas omaabi küsimusi ühistegevuse kaudu.

Koosolekul leiti tarvilik olevat, et vabrikuvallitsus hakkaks soetama töolistele kortereid.

Autojuhtide liidu asutamisest.

Puhkepäeval, 22. augustil peeti Tartus Autojuhtide Liidu asutamiskoosolek. Koosolekust võttis osa 13 organisatsiooni, nende hulgas mitu autoomanikkude ühingu. Koosolek, mis kestis pea terve päeva ja algul, mõne põhimõttelise küsimuse arutamise juures, muutus kaunis ärevaks, lõppes siiski üksmeelselt. E. Autojuhtide ja Mototehnikute kutseühingu, kui suurema ja mõjukama ühingu poolt juhiti tähelepanu puudustele, mis liidu põhikirjas ette tulevad. Kuna lõpuks ka teised ühinged jõudsid otsusele, et liidu tegevust võivad pidurdada mõned põhikirjapunktid, siis otsustati valida ajutine juhatus, kes töötab põhikirja ümber ja esitaks järgmisele koosolekule kodukorra kavandi. Ajutine juhatus valiti 5-liikmeline; nendest 3 kuuluvad E. Autojuhtide ja Mototehnikute kutseühingusse.

Jõuvankrijuhtide kutseala korrastamise töö on enamikus lasunud E. Autojuhtide ja Mototehnikute kutseühingu õlgadel, kes kontaktis oma osakondade ja Tallinnas asuvate autoomanikkude ühingutega on seni tegelikult liidu töö ära teinud.

Tallinna pagari- ja leivatöölised nõuavad puhkepäevarahu.

Laupäeval, 11. sept. peeti E. Toidu ja Maitseainete töölise ühingu algatusel ülelinnaline leiva- ja pagaritöölise koosolek.

Tähtsamaks küsimuseks oli puhkepäevarahu küsimus. Vastav seadus näeb küll ette, et puhkepäeval ei või tööline tööd teha, kuid praegu hiilitakse sellist sel kombel mööda, et töölised tehakse vormilisel ettevõtte kaasosanikkudeks. Otsustati saata sotsiaalministri juure delegatsioon, kes esitaks märgkirja puhkepäevatöö keelu kohta nii töölisele kui ka omanikkudele. Samuti otsustati nõuda öötöökeelu seaduse täitmise üle järelvalve kõvendamist.

Koosolekul puudutati ka organisatsioonilisi küsimusi.

Riigi Metsatööstuse Tallinna Lauatehased töölised tahetakse viia haigekassa alla.

Teatavasti läks Riigi Metsatööstus arvates 1. sept. s. a. A.-S. Eesti Metsatööstuse valdusse ja sellega ühtlasi arvatakse senised Riigi Metsatööstuse *käitiste* töölised haigekassa alla ühtlastel alustel erakäitiste töölisega, kuna aga kõik teised töölised ja ametnikud saavad arstiabi riigiteenijate ja töölisega ühisel alusel. Uue korraldusega ei ole käitise töölised rahul, sest Tallinna Ühine Haigekassa võimaldab perekonna liikmetele arstiabi mitte liikmeks kirjutamise päevast arvates, vaid alles teatud aja möödumise järele. Sellepärast pöördusid Tallinna lauatehase töölised palvega A.-s. Eesti Metsatööstuse poole, et nad saaksid arstiabi ühtlastel alustel teiste riigitöölisega.

E. toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu tegevusest.

Pagari- ja leivatöölised on sunnitud mitmes ettevõttes ettevõtjate korraldusel töötama 7 päeva nädalas. Puhkepäevade seadus kindlustab küll töölisele pühapäeval puhkuse, kuid töösturid on leidnud võimaluse, kuidas tööliselt viimast väljapressida. Tallinnas on üle 100 leiva- ja pagaritööstuse. Iga tööstur on huvitatud oma saaduste turustamisest. Praegu kehtiv pagaritööstuse öötöö keeluseadus sunnib kõiki tööstusi ühel ajal tööga algama. Sellises olukorras on kõigil tööstustel ühesugused võimalused saaduste turustamisel. Saaduste hinnad on enam-vähem ühtlased, kuid see tööstus, kes valmistab paremaid saadusi, turustab neid ka rohkem. See olukord on normaalne.

Uues pagaritööstuse öötöö keeluseaduses, mis kehtima hakkas 1. jaan. 1937 a. on karistuse normid seaduserikkujatele tunduvalt suurenenud. Ei juleta riskeerida tööstuseloasõiguse kaotamisega, kuni kr. 300.— rahatrahviga jne. Selle tagajärjel ei rikota enam kuigi suurel määral pagaritööstuse öötöö keeluseadust. Töösturite poolt on leitud teine

seadus, mille alusel töolist saab „pigistada“ ja ilma, et selle eest mingisugust karistust karta oleks. Ettevõtjaid puhkepäeva seadus ei keela pühapäevadel töötamast. Möödunud kevadel sundisid paar leivatöösturit oma töölisi, et need hakkaksid ettevõtte kaasomanikkudeks. Asutati n. n. osatühisus või usaldusühing, kus töölised on kr. 10.— osanikud ja registreeriti töölised Tööstus-kaubandus Kojas ärde registrisse kaasomanikkudena. Selle tehingu tagajärjel sai töölisest ettevõtte kaasomanik mitte sellel põhjusel, et ta sissetulek osakasu saamisel suureneb, vaid sellepärast, et teda võiks puhkepäeval tööle sundida. „Osatühisused“ valmistavad puhkepäeval päev läbi saadusi ja väljavedajad turustavad esmaspäeviti mitu korda rohkem saadusi, kui teistel päevadel. „Eraettevõtted“ võivad esmaspäeva hommikul eeltöödega alata kell 3, kuna „osatühisuste“ väljavedajad juba sellel kella ajal on oma saadustega võrtspoodniku ukse taga ja näevad vaeva tema äratamisega unest. Algatatud „osatühisuste“ asutamine on leidnud sooja poolehoidu töösturkonnas. Selle tagajärjel on asutatud, eriti viimasel ajal, üle 10 osatühisuse. Kui praegune olukord edasi kestab, ei ole varsti Tallinnas ühtegi pagari- ja leivatöölise, kõik on ettevõtte kaasomanikud ja töötavad 7 päeva nädalas. Siis müüvad kõik ettevõtted oma saadusi jällegi esmaspäeviti endisel määral, kuid töölised on ilma omast kallist puhkepäevast, mis ajajooksul raskelt kätte võideldud. Oli ju „vanal heal ajal“ pagari ja leivatöölisel vaid 3 puhkepäeva aastas. Need olid esimene jõulu-, kevad- ja suviste püha.

Tekkinud olukord tuleb seaduseandlikul teel lahendada. Möödunud aastal, kui ministriteeriumis väljatöötati uut pagaritööstuse öötöö keeluseadust, soovitati töölise organisatsiooni poolt, et töösturitel keelataks uue seadusega õõseti ja pühapäevadel töötamine. Töölise soovidega ei arvestatud tõsiselt ja selle tagajärjel on tekkinud olukord, mis sunnib jälle parandama seadust vastavalt tegeliku elu nõudele. Töösturite organisatsioonid Tallinnas on nõus omalt poolt kaasa aitama, et ka neile kindlustataks puhkepäeva rahu. Vastavad läbirääkimised on töösturite ja töölise organisatsioonide vahel alanud.

Küsimus tuleb arutusele pagari- ja leivatöölise osakonna poolt kokkukutsutud ülelinnalisel koosolekul, mis peetakse 11. sept. s. a. kell 18.30 Töölisvõimla III. korral. „Osanikud“-töölised soovivad, et neile kiiremas korras kindlustataks puhkepäeva rahu.

E. L.

Tallinna töölisvanemate koosolek.

8. septembril peeti E. Töölisühingute Keskliidu korraldusel järjekordne Tallinna töölisvanemate ja ametühingute esindajate koosolek Töölisvõimla ruumes. Koosolekut juhtas Keskliidu esimees J. Voiman.

E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär J. Jalaja andis ülevaate ametiühingute olukorrast 1936 a.

Arande Keskliidu tegevusest esitas Keskliidu esimees J. Voiman, millest selgus, et

on organiseeritud tööalasi, mis senini olid organiseerimata. Samuti rõhutas metallitöölise organiseerimise vajadust.

Edasi järgnesid töölisvanemate ja töölisnõukogude esindajate poolt ettekantud ülevaated Tallinna käitiste töö- ja palgaoludest.

A.-s. F. Krulli käitis töötab 825 töolist. Keskmise tunnitasu 40 snt. Kõrgem tunnitasu 50 snt. Vabrikuvälitsus on oma algatusel tõstnud palka hoovitööliste. Vallandamisi ei ole, juurdevõtmisi ka ei ole olnud.

Riigi Sadamatehases töötab 590 töolist, 585 meest ja 5 naist. Keskmise tunnitasu 38 snt., naistel 20 snt. Kõrgem tunnitasu meestöölistel 55 snt. Vallandamisi ei ole.

Tõnisson & Ko. Käitis töötab 148 töolist, keskmise tunnitasu 26½ senti, kõrgem tunnitasu 58 snt., madalam 10 snt. Tunnitööhinda tõsteti mai kuus 4% võrra, ja augusti kuus 5% võrra.

„Vega Tehas“ töötab 40 töolist, tunnitasu keskmine 35 senti, kõrgem tunnitasu 60 snt., madalam 12½ senti. Palka on osaliselt tõstetud 5 sendi võrra tunnis. Vallandamisi ei ole.

Otto Saar'e metallitööstus-s töötab 52 töolist, mehi 45 ja naisi 7, keskmine tunnitasu 38 snt., naistel 18 snt. Kõrgem töötasu 50 snt., naistel 25 snt. Palka omavahelisel kokulepel on tõstetud 2--15 sendini tunnis. Vallandamisi ei ole olnud.

A.-s. Brandmann'i käitis töötab 136 töolist, mehi 23, naisi 113, keskmine tunnitasu meestel 39,8 snt., naistel 19,4 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 45 snt., naistel 28 senti. Madalam töötasu naistel 13 snt. Vabrikujuhatus poolt on meestööliste palku tõstetud 10—12% võrra. Vallandamisi ei ole.

A.-s. Ginovker'i käitis töötab 225 töolist, mehi 22, naisi 203, keskmine meeste päevatasu 195 senti, naistel 140 senti. Palganõudmist rahuldati 2,75% võrra. Vabrikujuhatusel mõnel üksikul töölisel palka tõstetud 10% võrra. On oodata töölise juurdevõtmisi.

A.-s. Rotermann'i tehases töötab 165 töolist, mehi 129, naisi 36, keskmine tunnitasu meestel 35 senti, naistel 18 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 50 snt., naistel 22 snt. Tööliste palka on osaliselt tõstetud. Vallandamisi ei ole.

A.-s. Laferm'e käitis töötab 241 töolist, mehi 40, naisi 201, keskmine tunnitasu meestel 25 snt., naistel 19 snt. Meeste kõrgem tunnitasu 32,5 snt., naistööliste 23,5 senti. Palka on kõrgendatud 4% võrra. Vallandamisi ei ole.

A.-s. Sirena käitis töötab 71 töolist, mehi 6, naisi 65, keskmine tunnitasu meestel 32 senti, naistel 23 snt. Palka kõrgendati 10—20% ni. Lähemal ajal vallandatakse 10—15 töolist töövähesuse tõttu.

Flamingo käitis töötab 59 töolist, mehi 28, naisi 31, keskmine tunnitasu meestel 35 snt., naistel 25 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 50 snt, naistel 35 snt. Madalam tunnitasu 15 senti. Palgakõrgendust ei ole, vallandamisi ei ole.

O/ü. Põhjalas töötab 266 töolist, mehi 93, naisi 173, keskmine tunnitasu meestel 49 senti, naistel 33 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 50 snt., naistel 30 snt. 6. septembril esitati palganõudmine, mille peale vastust ei ole saadud. Tööandja poolt on üksikute töölisele palka tõstetud 2—3 sendi võrra tunnis. Vallandamisi ei ole.

A.-s. O. Kerson & Ko. käitis töötab 366 töolist, mehi 284, naisi 82, keskmine tunnitasu meestel 34, naistel 20 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 40 snt. naistel 25 senti. Alates 16. augustist maksab vabriku juhatus perekonna abiraha. Vallandamisi ei ole.

Tselluloosi käitis töötab 947 töolist, mehi 875, naisi 72. Kõrgem tunnitasu meestel 52 snt., naistel 30 snt. Maksev tööleping õeldi töölise poolt ülesse. Vallandamisi ei ole olnud.

A.-s. Metsatööstuse Tallinna Lauatehase käitis töötab 126 töolist, mehi 116, naisi 10, keskmine tunnitasu 35 senti meestel, naistel 30 snt. Kõrgem tunnitasu meestel 50 snt., naistel 35 snt. Madalam tunnitasu meestel 30 snt., naistel 25 snt. Töölised on kõik ülesse öeldud arvates 23. septembrist põhjusel, et ümbertöötamiseks tulev materjal saabseks ajaks läbi saetud.

Tallinna Telefoni võrgu käitis töötab 53 töolist, mehi 48, naisi 5, keskmine päevapalk 260 senti. Postivalitsus on lubanud palkasid tõsta tuleval aastal. Hooajatööde lõppemisel on ettenäha vallandamisi.

A. Jürgens'i kivitööstuses töötab 22 töolist, keskmine tunnitasu 40 snt., kõrgem tunnitasu 50 senti. Palka kõrgendati töölise nõudmisel 1. juunist 15% võrra. Vallandamisi ei ole.

Schoher ja Ko. käitis töötab 80 töolist, mehi 17, naisi 63. Kõrgem tunnitasu meestel 49 senti, naistel 40, keskmine tunnitasu meestel 35 snt. naistel 18 snt. Vallandamisi ei ole.

O/ü. kalanduses töötab 76 töolist, mehi 28, naisi 48, kõrgem tunnitasu meestel 40 snt., naistel 28 snt. Tööliste nõudmise tagajärjel tõsteti meestöölistel 5 sendi võrra, naistööliste 3 sendi võrra tunnitasu. Hooaja lõppemisel on oodata vallandamisi.

Veeteedevalitsuse tuletornide töökojas töötab 28 töolist, keskmine tunnitasu 35 senti, palganõudmisi ei ole olnud. Vallandamisi ei ole.

Linna gaasi ja veevärgi käitis töötab 174 töolist. Keskmise tunnitasu 33 senti, kõrgem tunnitasu 42 senti, madalam 25 snt. Tööliste poolt esitati käitise juhatusel ja linnavalitsusele palganõudmine, vastust ei ole. Käitise juhatus oma algatusel tõstis 1. juunil palke 0,5—5 sendini tunnis. Suviste hooaja, tööde lõppemisel vallandatakse kuni 40 töolist.

A.-s. Lutheri käitis töötab 1630 töolist, mehi 924, naisi 706, keskmine tunnitasu meestel 46,5 ja naistel 30,5. Palka kõrgendati töölise nõudmisel möödunud suvel 4% võrra. On ettenäha vallandamisi.

Tartu ametiühingud algavad organi- seerimise hoogtööd.

2. septembril oli Tartu Töölisühingute Keskliidu juhatuse poolt kokku kutsutud Keskliidu nõukogu, ametiühingute juhataste ja töölisvanemate koosolek, kus tähtsamaks päevakorrapunktiks oli organiseerimise elustamise küsimus. Koosolek, millest osavõtjaid oli saalitäis, arutas elavalt, asjalikult ja igakülgselt neid puudusi, mis senini on olnud takistavaks teguriks organiseerimisel. Ka seati koosolekul üles uusi kavasad sellel alal. Peeti tarvilikuks korraldada täienduskursusi ametiühinglastele, kust ametiühingud saaks omade vananevate ja tööga ülekoormatud senistele tegelastele lisajõude. Samuti tunnustati tarvilikuks jääda vabaametiühingulise põhimõtte alusele ning nõuda kiiremalt selgust ametiühingulisse olukorda.

Organiseerimise alal otsustati lasta trükida Tartu Keskliidu poolt esitatud lendlehti vähemalt 5000 eksemplari, trükikulu ja levitamine panna ühingute kanda vastavalt nende suurusel. Üleskutses on lühidalt näidatud teiste maade organiseeritud töölise protsent võrreldes Eestiga. Samuti on üleskutsel ära näidatud kuus töölise tähtsamat ja üleüldisemat nõuet, mida töölised igal suuremal koosolekul on nõudnud. Need on: 1) Palgavõitluse vabadus, ametiühingute juhtimisel; 2) Tööstuse sisuline kontroll, töölise esindajate osavõttel; 3) Üleüldine vanaduse, invaliiduse ja tööpuuduse vastu kindlustus; 4) Kollektiivlepingud kõikidele tööaladele; 5) Töötaja lühendus, kuni 40-tunnilise töö-nädalani ja 6) Palgataseme tõus, vähemalt elatismiinumini. Koosolekul avaldati lootust, et juba käesoleval aastal peaks tõusma Tartu organiseeritud töölise arv 3000 peale, see on selleni, mis oli ta ametiühingute liikmete arvu kõrguspunktil. Praegu on alla 2000. Eeldusi selleks on ja nagu koosolekul nähtus, ka tahtmist. Siis ei ole muud kui käed külge!

A. P.

Gustav Peetsi masinavabrikus saa- vutati kokkulepe.

Augusti lõpul tõstsid *G. Peetsi* masinavabriku töölised üldkogu koosolekul üles töötasu tõstmise küsimuse, kusjuures oli nõudmine tunnitasu alammääraks senise 17 sendi asemel 25 senti tunnis ja üle-

üldine töötasu tõus 20%. Vabrikuvallitsus reageeris esiti töölise nõudmistele väga ergalt ja vallandas osa töölisi sellepärast, et võtsid töölise üldkogu koosolekust aktiivselt osa. Hiljem kohaliku tööinspektori vaheltalituse tagajärjel võeti vallandatud töölised tagasi ja saavutati koguni kokkulepe töötasu tõstmises, ilma Töötulide lahendamise komisjonita. Kokkuleppe tagajärjel saavad töölised, kelle töötasu peale 1. maid ei ole tõstetud, juure 10% ja valukoja töölise tunnitasu alammäärat tõsteti senise 17 sendi pealt 25 sendile.

Pärnu tööliskond nõutab töövõimalusi.

Pärnu Töölise Ühingu Saeveski ja Platsitöölise sektiiooni delegatsioon esitas Majandusministrile märgukirja ümbertöötamisele tuleva metsamaterjali jaotamise asjus. Delegatsiooni kuulusid Vylhuizeni lauavabriku töölisvanem *R. Peters* ja Fröhlingi lauavabriku töölisvanem *S. Monso*. Delegatsiooniga oli kaasas ka E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär.

Märgukirjas tähendatakse, et töö Pärnu saeveskites, platsidel ja parvetuste alal lõpeb suuremas ulatuses neil päevil. Lühemaks ajaks jääb töö veel vaid mõnisada töolist. Seega jääb Pärnus jälle tööta üle 1000 töölise ja väheneb ka sadama tegevus metsamaterjalide arvel, nii et ka seal jäävad tööta ligi 200 sadama töolist.

Tänu valitsuse korraldustele on Pärnu töölistel senini — kuigi küll lühikest hooaega — olnud tööd. Nii on Pärnu saeveskitele antud ümbertöötamiseks Riigi Metsatööstusele ja A.-S. Järvakandi tehastele kuuluvat metsamaterjali ja peale selle on veel müüdud eraeksporditööridele Riigi Metsatööstuse poolt ümbertöötatud metsamaterjali. On aga karta, et Riigi Metsatööstus, kellel on Tallinnas moodne saeveski, mis töötab iga aastaga ikka rohkem metsamaterjali ümber, viib ka selle metsamaterjali, mis Pärnus ümbertöötatakse, üle Tallinna. Selle tulemuseks oleks äga, et hulk töölisi jäävad oma perekondadega ilma tööst ja leivast. See olukord mõjuks ka laastavalt kogu Pärnu majandusele. Märgukirjas palutakse majandusministri kaasabi, et Pärnu tööli-

sed saaksid tuleval hooajal tööd vähemalt tänavuse hooaja ulatuses, arvesse võttes ka seda, et tuleval hooajal meie talumetsad võivad müügile lasta ainult veidi üle 25% metsamaterjali tänavusest müügi kogusest ja et eraeksportööridel pole enam tagavaraks kasvavaid metsalanke. Pärnu, kui kuurorti, ei ole võimalik igat käitist asutada, seetõttu Pärnu töölised näeksid heal meelel, et Pärnu koondatakse Pärnu jõgikondade ja Pärnu raudteede äärsed metsamaterjalid.

Hiljem oli märgukirja esitanud delegatsioonil üksikasjalikum kõnelus selles asjas ka põllutöeministri abiga. Viimane olla avaldanud arvamist, et Pärnu töolistel ei maksvat karta, et metsamaterjalide ümbertötamine täielikult Tallinna koondatakse.

Mõni nädal hiljem käis delegatsioon samas asjas põllutöö- ja sotsiaalministri jutul. Ministrid lubasid arvestada tööliste poolt ettetoodud väidetega.

Välismaine ringvaade.

Tööliskonna päevaprobleeme välismail.

Põhja-Ameerika Ühendriikide senat kiitis heaks 64 häälega 16 hääle vastuseisemisega senaator Wagneri ettepaneku, mille alusel määratakse 20 miljonit dollarit riiklikku krediiti tööliste tervishoidlikult laitmatute elukortrite ehitamiseks. Selle krediidi toetusel, millele töölised peavad omalt poolt osa juure lisama, ehitatakse 20 aasta jooksul uued korterid umbes 9 miljonile perekonnale. Nii on pandud Ameerikas alus uuele sotsiaalsele liikumisele, mis riiklikul toetusel tahab töölisi päästa korteriviletsusest.

Vähe hiljem võttis senat vastu seaduseelnõu, millega määrati 8 miljonit dollarit krediiti töötute loenduse korraldamiseks. Loendus pannakse toime kogu maal enne 1. aprilli 1938. aastal.

Rahvusvahelise Metallitöölise Kutsesekretariaadi andmetel on viimastel kuudel hakanud töötä metallitöölise arv pidevalt tõusma. Kuni käesoleva aasta esimese veerandeni oli nõudmine metallitöölise, eriti õpinute järgi üsna suur ja mõned maad hankisid metalliste koguni välisriikidest. Nüüd näib olevat metallitööstuses saabunud pööre. Arvatavasti on see seletatav asjaoluga, et mitmes riigis jõuab relvastusprogrammi teostamine lõpule, mille tagajärjel hakatakse ka töölisi vallandama. Samuti on nõrgenemas metalliturul ka pinge, mis üksvahe oli nii suur, et see takistas tavalist metallitööstust.

Pärnu sadamatöölise loterii.

Pärnu sadamatöölise ühing korraldas asjade loterii, mille loosimine toimus 5. septembril. Aineliselt läks loterii hästi korda ja tõi ühingu kassasse ilusa ülejäägi. Ühingu rahaline seisukord on sedavõrd paranenud, et plaanitsetakse oma ulualuse võimalust.

Narva kingseppade koosolek.

Narva kingseppade ühing „Kalev“ korraldas 30. aug. ülelinnalise kingseppade koosoleku. Juhatas *Kipper* ja protokollis *Järverand*.

Referaadiga esines E. T. Keskliidu peasekretär *J. Jalaja*.

Tähtsamaks küsimuseks oli töötasude korraldamine. Töötasud omavahelise võistluse tagajärjel on väga madalad ja äraclamiseks tuleb töötada 15—16 tundi päevas. Selle tagajärjel jääb osa töölisi tööta. Olukorra parandamiseks otsustati sõlmida esialgu omavaheline leping parandustööde hindade kohta ja edaspidi kui organisatsioon tugevam, ka äridega. Hinnatabeli väljatöötamiseks valiti komisjon.

Ametiühingu liikmete arv näitab järjekindlat tõusu.

Poola valitsus pani kehtima kolm määrust töötaja korraldamiseks söekaevandustes. Esimese määrusega lühendatakse kõigis kaevandustes tööpäeva kuni seitsme ja poole tunnini. Teine määrus lühendab kohustuslikku, tööks valmisoleku aega 12-lt tunnilt 8-le tunnile. Kolmanda määruse alusel lühendatakse tööaega tervishoidlikult eriti ohtlikkudes kaevandustes seitsme, ja erandjuhtudel kuue tunnini. Esimene ja kolmas määrus hakkasid kehtima 1. septembrist, teine määrus jõustub 1. novembril k. a.

Need määrused jätvad aga palgaolud täiesti korraldamata. Ka ei ole valitsus teatanud, kas ta kavatseb palgatingimusi korraldada erimäärusega. Ühes ametlikus pressiteates öeldakse vaid niipalju, et avaldatud määrusi kavatsetakse lähemal ajal muuta ja täiendada, kuid teadmata, mis sihis. Juhul aga, kui palgaküsimust riiklike vahenditega rahuldavalt ei lahendata, on oodata Poola söekaevandustes suuri palgavõitlusi.

Augusti algul pidas oma järjekorralise koosoleku **Prantsuse Ametiühingute Keskkliidu (C. G. T.) ülemaalne nõukogu**, mis asendab teatud küsimustes kongressi. Arutusel oli kaks küsimust: sotsiaalseaduste rikkumine mõnede ettevõtjate poolt ja seisukohavõtmine streikide suhtes, mis algatatakse ebaametiühinguliselt;

Esimeses küsimuses nõukogu võttis vastu otsuse esitada valitsusele märgukirja, kus nõutakse kollektiivlepingute tunnustamist ja nende täitmise järele valvamist. Edasi rõhu-

tatakse ametiühingulise organiseerimisvabaduse respektseerimist, töösaamise õiguse kindlustamist, sotsiaalseaduste laiendamist avalike asutuste teenijate, põllutöölise ja majateenijate kohta. Lõpuks nõutakse sanktsioonide maksmapanemist töötülide puhul, mis lahendatakse lepituskomisjoni ja vahekohtu kaudu ja inspeksiooni organiseerimist ka käsitöö alal.

Ebaametiühinguliste streikide küsimuse käsitlemisel tuli kõne alla ka vahekorra kommunistidega, mis ei näi arenevat lojaalsetes ametiühingulistes raamides. Ses asjas võtavad avalikult sõna ametiühingulises ajakirjanduses Põhja departemendi sekretär *Georges Dumoulin* ja peasekretäri *Jouhaux* parem käsi, keskliidu sekretär *René Belin*. Viimase artikkel on varustatud mottoga: „Vaikimise jätkamine on ametiühingulise liikumise reetmine.“

Dumoulin ütleb otsekohe, et kommunistide näol on toodud ametiühingutesse trooja-hobune (s. t. lastud salajane vaenlane kindlusse). Kommunistid jatkavad kogu jõuga oma rakkete loomist ametiühingutes. Üks ametiühing teise järgi köetakse üles süstemaatilise kihutustööga, valima juhatuse ustavaid ja läbiproovitud kommuniste. Sel teel kaotavad Prantsuse ametiühingud oma poliitilise sõltumatus. Kommunistide õõnestamistöö tõendab mitte ainult nende sektantlust, vaid ka seda, et nad tahtlikult ja sihikindlalt ei pea kinni antud lubadustest.

Dumoulin ja ta sõbrad, öeldakse edasi artiklis, astudes välja kommunistide vastu, ei taha taguda kiilu ühtlustatud ametiühingulisse liikumisse, aga kommunistide senise tegevuse sallimine on võrdne ametiühingulise liikumise enesetapmisele. Kommunistide haaranguid ametiühingutes nimetab Dumoulin „koloniseerimistööks“.

Dumoulin paljastab ka kommunistide poolt tarvitusele võetud meetode: aasta peakoosolekutel kiidetakse juhataja ja sekretäri aruanded heaks, võetakse vaidlusteta vastu kõik ettepanekud ja algatused, ei esitata mingisuguseid küsimusi ametiühingulise töö ja taktika kohta. Näiliselt ollakse kõigega nõus, kiidetakse kõik isegi heaks — ja siis korraga uhatuse valimiste ajal esitatakse ametiühingulise kandidaatide nimekirjale võislev nimekirja,

mis sisaldab ainult kommuniste. Salaja on aga rakkete kaudu tehtud kihutustööd ja mobiliseeritud omameelseid inimesi seevõrd, et on kindlustatud läbimine ainult kommunistidel.

Ametiühingutes esinevad kommunistid üli radikaalseid nõudmisi, millega tekitatakse suuri raskusi rahvarinde valitsusele. Koos olekutel ja kongressidel nad esinevad rahvarindevalitsuse teravate arvustajatena ning propageerivad poliitilisi streike. Sellase hoolimatu ja vastutustundeta poliitilise tegevusega ametiühingutes on kommunistid suutnud tõmmata oma mõju alla värskest ametiühingutesse astunud masse. (Aasta jooksul tõusis Prantsuse ametiühingute liikmete arv ühelt miljonilt viiele miljonile. „T. H.“ toimetusele, mille abil nüüd tahetakse vallutada ka kõrgemaid juhtivaid kohti ametiühingulises liikumises.

René Belin ei nimeta küll otse kommunistide nime, aga on ilmne, et ta kõneleb neist, kui ta märgib, et ametiühingutes on käimas ohtlikud manöövrivid, mis ähvardavad purustada ametiühingulise liikumise moraalse ja materiaalse jõu.

Nende mõtteavalduste kommenteerimine on üleaarne.

Rahvusvahelise Transporttöölise Liidu juhtiva tegelase õnnetu surm.

28. juulil s. a. sai Brüsseli lähedal lennuõnnetuse tagajärjel surma N. N a t h a n s. N a t h a n s i sünnimaa oli Hollandi, kus ta raudteeametnikuna kuulus raudtee ja trammitöölise ühingu juhatusse. 1922. aastal valiti ta rahvusvahelise transporttöölise liidu raudteelaste sektsiooni sekretäriks ja pärast liidu peasekretäri asetäitjaks. Meie transporttöölise organisatsioonide tegelastele ei olnud N a t h a n s tundmata, sest mõne aasta eest viibis ta Eestis instrueerimisreisil.

SISU: 1) Põhjemamatu vastuseis kollektiivlepingule — *J. Voiman*. 2) Ülevaade kollektiivlepingust — *J. Jalaja*. 3) Sotsiaalse Arengu Rahvusvahelise Ühingu Kongress. 4) Uus Tööstusliikude käitiste tööõnnetuste vältimise ja tervishoiu määruse kava. 5) Juriidiline nõuanne — *A. Küng*. 6) Ringvaade. 7) Välismaine ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: *J. Jalaja*.

Väljaandja: *E. Töölisühingute Keskkliit*. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5. tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina.

Ilmunud 22. septembril 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni, 1/2 lk. — 16 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50 % kallimad.